

ROMÂNIA
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
ACADEMIA DE POLIȚIE „ALEXANDRU IOAN CUZA”

Doctorand GEORGE OCTAVIAN TOMA

TEZA DE DOCTORAT

**INVESTIGAREA ASASINĂRII
PROFESORULUI NICOLAE IORGA**

REZUMAT

CONDUCĂTOR DE DOCTORAT

Prof. Univ. Dr. *DAMIAN MICLEA*

- București, 2014 -

CUPRINS

ARGUMENT

CAPITOLUL I. CONTEXTUL ȘI CONDIȚIILE POLITICO-JURIDICE ÎN CARE S-A PRODUS ASASINAREA PROFESORULUI NICOLAE IORGA

1.1. APARIȚIA ȘI EVOLUȚIA MIȘCĂRII LEGIONARE ÎN TIMPUL REGIMULUI DEMOCRATIC PARLAMENTAR INTERBELIC

1.2 INSTAURAREA STATULUI NAȚIONAL LEGIONAR

1.3. ASPECTE LEGISLATIVE ÎN PERIOADA ASASINĂRII PROFESORULUI NICOLAE IORGA, A INSTRUMENTĂRII ȘI JUDECĂRII ACESTEI FAPTE

1.4. STRUCTURA SISTEMULUI DE ORDINE PUBLICĂ, SIGURANȚĂ ȘI JUSTIȚIE ÎN PERIOADA ASASINĂRII PROFESORULUI NICOLAE IORGA, A INSTRUMENTĂRII ȘI JUDECĂRII ACESTEI FAPTE

1.4.1. NOȚIUNI INTRODUCATIVE

1.4.2. POLIȚIA

1.4.3. JANDARMERIA

1.4.4. POLIȚIA LEGIONARĂ

1.4.5. STRUCTURI DE SIGURANȚĂ ȘI INFORMAȚII DIN CADRUL MINISTERULUI APĂRĂRII NAȚIONALE

1.4.6. SERVICIUL SPECIAL DE INFORMAȚII

1.4.7. JUSTIȚIA MILITARĂ

CAPITOLUL II. ACTIVITĂȚILE DE INVESTIGARE ȘI PROCESUL PRIVIND ASASINAREA PROFESORULUI NICOLAE IORGA

2.1. CONSTATĂRILE ORGANELOR DE ORDINE PUBLICĂ ÎN URMA DESCOPERIRII CADAVRULUI PROFESORULUI NICOLAE IORGA

2.2. STAREA DE FAPT, ASTFEL CUM ACEASTA A FOST REȚINUTĂ ÎN URMA PROCESULUI DESFĂȘURAT ÎN CURSUL LUNII IULIE 1941 LA CURTEA MARȚIALĂ A COMANDAMENTULUI MILITAR A CAPITALEI

2.3. ASPECTE PROCEDURALE PRIVIND CERCETĂRILE EFECTUATE ÎN ACEASTĂ CAUZĂ

2.4. CONCLUZIILE SENTINȚEI PENALE 141/22.07.1941 A CURȚII MARȚIALE A COMANDAMENTULUI MILITAR A CAPITALEI

2.5. ASPECTE NECLARIFICATE ÎN URMA PROCESULUI DESFĂȘURAT LA CURTEA MARȚIALĂ A COMANDAMENTULUI MILITAR A CAPITALEI

2.6. ACTIVITĂȚI ALE POLIȚIEI DUPĂ PROCESUL DESFĂȘURAT LA CURTEA MARȚIALĂ A COMANDAMENTULUI MILITAR AL CAPITALEI

CAPITOLUL III. ASPECTE DE NOUTATE ÎN LEGĂTURĂ CU ASASINAREA PROFESORULUI NICOLAE IORGA

3.1. CONFLICTUL DINTRE PROFESORUL NICOLAE IORGA ȘI CORNELIU ZELEA CODREANU

3.2. ADVERSITATEA MIȘCĂRII LEGIONARE FAȚĂ DE NICOLAE IORGA DUPĂ ASASINAREA LUI CORNELIU ZELEA CODREANU

3.3. DISPUTE INTERNE ÎN MIȘCAREA LEGIONARĂ PRIVIND ASASINAREA PROFESORULUI NICOLAE IORGA

3.4. ANCHETA DIN 1963 A ORGANELOR DE SECURITATE PRIVIND ASASINAREA PROFESORULUI NICOLAE IORGA.

3.5. ELEMENTE NOI FAȚĂ DE CELE STABILITE ÎN URMA PROCESULUI CURȚII MARȚIALE A COMANDAMENTULUI MILITAR A CAPITALEI

3.6. PREZENTAREA ASASINILOR PROFESORULUI NICOLAE IORGA .....

3.6.1. TRAIAN BOERU

3.6.2. ȘTEFAN COJOCARU

3.6.3. DACU TEODOR (TUDOR)

3.6.4. IOAN TUCAN

3.6.5. ȘTEFAN IACOBUȚĂ

CAPITOLUL IV. MANIFESTĂRILE ANARHICE - ELEMENTE DE DESTABILIZARE A STATULUI ÎN LIPSA REACȚIEI FERME A SISTEMULUI DE ORDINE PUBLICĂ

4.1. DISFUNCȚIONALITĂȚI ÎN FUNCȚIONAREA SISTEMULUI DE ORDINE PUBLICĂ CARE AU FACILITAT ASASINAREA PROFESORULUI NICOLAE IORGA

4.2. DISFUNCȚIONALITĂȚI ÎN FUNCȚIONAREA SISTEMULUI DE INFORMAȚII CARE AU FACILITAT ASASINAREA PROFESORULUI NICOLAE IORGA

4.3. DISFUNCȚIONALITĂȚI ÎN FUNCȚIONAREA SISTEMULUI DE JUSTIȚIE PRIVIND ASASINAREA PROFESORULUI NICOLAE IORGA

CAPITOLUL V. ILUSTRĂRI DOCUMENTARE INEDITE DIN ARHIVELE NAȚIONALE ȘI CONSILIULUI NAȚIONAL PENTRU STUDIAREA ARHIVELOR SECURITAȚII

CONCLUZII

BIBLIOGRAFIE

ARGUMENT

Alegerea acestei teme spre dezbatere în prezenta teză de doctorat a fost urmarea unui complex de factori.

În calitate de procuror militar care a desfășurat activități de urmărire penală timp de peste douăzeci de ani, pe de o parte, și pasionat de istorie din timpul liceului, pe de altă parte, am fost interesat de modul de efectuare a anchetelor, în decursul timpului, mai ales în perioada modernă a statului român.

Cercetarea unui asasinat politic, cum a fost cel săvârșit împotriva istoricului Nicolae Iorga, a reprezentat o provocare deosebită, în perspectiva unei abordări a acesteia din punctul de vedere al unui magistrat de formație și nu al unui specialist în istorie.

Doresc să arăt însă că la alegerea prezentei teme a contribuit în mod decisiv domnul profesor universitar doctor Damian Miclea, care a manifestat un deosebit interes cu privire la acest subiect.

Astfel, din congruența preocupărilor noastre s-a conturat ideea prezentei teme de cercetare al cărui scop a fost clarificarea împrejurărilor asasinării profesorului Nicolae Iorga și analiza modului cum a fost făcută investigarea unei fapte de omor, în realitate, precum și evidențierea disfuncțiilor apărute în funcționarea sistemelor de ordine publică, siguranță națională și justiție.

Nu în ultimul rând, un interes deosebit a prezentat localizarea geografică a temei lucrării de doctorat, asasinarea istoricului având loc pe teritoriul județului Prahova, iar în săvârșirea acesteia fiind implicați o serie întreagă de membri ai organizației legionare din zonă.

O provocare a reprezentat și cercetarea efectuată în diverse unități de arhivă din Pitești, Ploiești și București, studiul și interpretarea documentelor găsite, constituind un important câștig al acestei lucrări.

Mulțumesc Domnului Profesor universitar doctor Damian Miclea pentru sprijinul acordat, care a reușit să mă îndrume cu foarte multă răbdare, competență profesională și o deosebită exigență științifică pe tot parcursul cercetării doctorale.

De asemenea, mi-a acordat încredere deplină în selectarea fondurilor de arhivă, sprijinindu-mă în analiza și interpretarea acestora, călăuzindu-mă în punerea în pagină și redactarea prezentei teze.

Mulțumesc de asemenea tuturor celor care m-au sprijinit, cu precădere angajaților de la Direcția Județeană Prahova a Arhivelor Naționale, Centrul de studii și păstrare a arhivelor militare-istorice și Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității.

CAPITOLUL I CONTEXTUL ȘI CONDIȚIILE POLITICO-JURIDICE ÎN CARE S-A PRODUS ASASINAREA PROFESORULUI NICOLAE IORGA

Sistemul de ordine publică în perioada asasinării profesorului Nicolae Iorga, a instrumentării și judecării acestei fapte era alcătuit din Ministerul de Interne și structuri din cadrul Ministerului Apărării Naționale.

Instaurarea regimului național legionar nu a adus o modificare însemnată în planul instituțiilor componente ale sistemului de ordine publică, acționându-se, pe de o parte, în direcția încadrării de adepți ai Mișcării Legionare în poliție, siguranță și chiar în structurile de informații, iar pe de altă parte, ca un element de noutate, creându-se *Poliția Legionară*.

Aceasta a fost înființată de către ministrul de interne – Constantin Petrovicescu, la inițiativa lui Horia Sima, ca un corp auxiliar de poliție. *Poliția Legionară* își avea sediul separat față de poliția de stat, precum și o rețea proprie de agenți, fiind subordonată direct lui Horia Sima, activitatea ei s-a organizat strict conspirativ, chiar și față de membrii legionari încadrați în poliție¹.

Potrivit Legii ministerelor din data de 02 august 1929 care a modificat Legea de organizare din 22.06.1919 și Regulamentul de organizare a Ministerului de Interne din 25 ianuarie 1930 se precizează că „*Ministerul de Interne are în atribuțiile sale conducerea administrației generală a Țării, ordinea și siguranța statului*”²

În compunerea ministerului intrau serviciile administrației centrale și serviciile administrației exterioare, din acestea din urmă făcând parte serviciile ministeriale locale, prefecturile de județ, preturile, Inspectoratul General al

---

¹ A. Simion op.cit. pag. 93

² Prof.col. (r.) V.Bobocescu *Istoria Poliției Române* Ed. Ministerului de interne 2000, pg.

Jandarmeriei și organele teritoriale polițienești – inspectorate regionale, chesturi și polițiile de orașe nereședință de județ, puncte de frontieră, gări și porturi.

Conducătorii tuturor organelor polițienești din Ministerul de Interne, siguranță generală și jandarmerie rurală, precum și ai organelor de informații din Ministerul de Război, respectiv SSI și Secția a-II-a de pe lângă Marele Stat Major, formau Consiliul de Ordine Publică.

CAPITOLUL II. ACTIVITĂȚILE DE INVESTIGARE ȘI PROCESUL PRIVIND ASASINAREA PROFESORULUI NICOLAE IORGA

În dimineața zilei de 28 noiembrie 1940, comandantul Legiunii de Jandarmi Prahova, Lt.col. Alexandru Ionescu, anunța Prefectura jud. Prahova, prin raportul său 2024 din 29 noiembrie, despre producerea mai multor evenimente grave pe raza legiunii de jandarmi. Astfel, se transmitea, citez:

„Am onoarea de a comunica că în ziua de 28 noiembrie 1940 s-a întâmplat pe raza legiunii următoarele evenimente:

1. Dimineața, la orele 07.15, s-a găsit cadavrul profesorului Nicolae Iorga, pe moșia domnului Radovici din marginea de est a comunei Strejnic, județul Prahova.

Maiorul Bratu Aurel, la ordinul subsemnatului, s-a transportat la fața locului și a ridicat cadavrul cu o camionetă a Prefecturii județului Prahova, fiind transportat la București și predat familiei.

Șeful de post a încheiat acte și predat Procurorului Sichițiu, când a ieșit la fața locului unde s-a petrecut fapțul.

Autorii, până în prezent, nu au putut fi descoperiți și nici prinși”.

La punctul 2, comandantul legiunii de jandarmi preciza că pe raza satului Țigănia din comuna Tg. Nou, la kilometrul 12,3 au fost identificate trei cadavre ale unor cetățeni de naționalitate evreiască, dintre care unul singur a fost identificat ca aparținând numitului Friedman David din Ploiești, care au fost

ridicate de Lt. Simion S. Rațiu și predate intendentului cimitirului evreiesc. De asemenea, la hotarul comunei Mislea, la punctul „cotitura de la hulă”, de pe raza satului Urleta, au fost găsite patru cadavre aparținând lui C. Dăscălescu, lui Pantazi, agenți de poliție în Ploiești, al lui Iosef Avram, născut în comuna Odobești, județul Putna, și un cadavru neidentificat, care au fost ridicate de același ofițer de jandarmi, și predate la morga spitalului Movila din Ploiești. În toate aceste cazuri, ancheta era coordonată de procurorul Sichițiu, care a fost prezent la fața locului.

Acest document, prezentat pentru prima dată de directorul Serviciului Județean de Arhive Ploiești în lucrarea sa „Nicolae Iorga în documente prahovene”, găsit și de mine în copie într-un alt dosar al aceleiași fond intitulat „Inspectoratul Județean Prahova al Ministerului de Interne”, reprezintă primul act al unei instituții de ordine publică a statului român, în care se face referire la asasinarea profesorului Nicolae Iorga³.

Din cercetările mele, până în prezent nu am putut identifica în fondurile de arhivă consultate, procesul verbal de cercetare a locului faptei, deși procedura penală presupunea, și la acea vreme, întocmirea unui asemenea act.

Din documentul prezentat se poate observa că în cauză s-a declanșat ancheta în legătură cu asasinarea profesorului Nicolae Iorga la nivelul parchetului local. De asemenea, se poate constata că în noaptea respectivă Mișcarea Legionară „și-a reglat conturile” și cu alți adversari ai săi.

Potrivit Raportului 2064 din 3 decembrie 1940 a Legiunii de Jandarmi Prahova către Chestura Poliției Ploiești, raport urmare la cel prezentat mai sus, cu numărul 2024 din 29 noiembrie 1940, se preciza că cei asasinați în noaptea respectivă erau David Friedman, rabin în vârstă de 36 de ani, Max Mendel, frizer de 28 de ani, Șmil Șmilovici, zis Ștrul, vânzător ambulant de 49 de ani, Iosif Avram, funcționar comercial de 25 de ani, Jupp Max Margulius, funcționar

---

³ Direcția Județeană Prahova a Arhivelor Naționale, Fond Parchetul Tribunalului Prahova, Dosar 1/1941, fila 5 și „Nicolae Iorga în documentele prahovene”, Dobrescu și alții, pg. 455

comercial de 24 de ani, toți de naționalitate evreiască și religie mozaică, cu excepția ultimului, care era de religie creștină, și doi agenți de poliție, Constantin Dăscălescu, de 45 de ani, și Ion Pantazi, de 30 de ani⁴.

La Tribunalul Prahova a fost constituit dosarul 293/1940, aflat în instrumentarea Cabinetului 2 Instrucție.

Din cercetările arhivistice efectuate nu am putut identifica dosarul 293/1940 al Parchetului Prahova. Au fost găsite alte documente prin care se poate contura o evoluție a cercetărilor întreprinse în cauză.

Din documentele studiate a rezultat că cel puțin până la momentul când Mișcarea Legionară a fost eliminată de la guvernare de către generalul Ioan Antonescu, în urma rebeliunii din 21-23 ianuarie, cercetările s-au efectuat cu greutate, explicabil prin faptul că vizau membri ai formațiunii politice aflate la putere.

Din cercetările efectuate de către Parchetul Prahova s-a stabilit inițial că „autorii asasinării profesorului Nicolae Iorga sunt: avocatul Teodor Dacu din Ploiești și Iacobuță Ștefan, originar din comuna Ciorea județul Iași, fost șofer la Institutul Național al Cooperăției din București”, astfel cum rezultă din adresa clasificată „confidențial” nr. 20312 S din 11 aprilie 1941 a Direcțiunii Poliției de Siguranță către Prefectura Poliției Capitalei prin care se solicită dispunerea de măsuri de identificare și arestare a acestora, fiind dispăruți⁵.

Singurul document anterior lui 25 ianuarie 1941, pe care l-am identificat, este copia Ordinului Ministerului Afacerilor Interne – Cabinet, nr. 5162 din 10 decembrie 1940, către Direcțiunea Generală a Poliției, J/137600 bis din 11 decembrie 1940, prin care generalul Petrovicescu dispunea directorului general ca până la orele 12.00 din 11 decembrie 1940, să raporteze în mod detaliat rezultatul cercetărilor efectuate sau a celor care urmează să fie întreprinse în

---

⁴ Direcția Județeană Prahova a Arhivelor Naționale, Fond Inspectoratul Județean Prahova al Ministerului de Interne, Dosar 25/1940, fila 229

⁵ Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Fond Traian Boeru, Dosar P 15440 vol .3, fila 177

vederea descoperirii asasinilor lui Nicolae Iorga și Virgil Madgearu, scop în care urmau să fie folosite toate mijloacele de investigare disponibile⁶.

Într-o altă adresă nr. 2748 S din 01 mai 1941 a Chesturii Poliției Ploiești – Biroul Siguranței către Direcția Generală a Poliției – Direcția Poliție de Siguranță, se precizează însă, potrivit tot cercetărilor făcute la Cabinetul 2 Instrucție Tribunal Prahova, că cei doi au fost identificați printre alți asasini ai profesorului Nicolae Iorga; istoricul nu a fost adus „de criminali în orașul Ploiești la fostul sediu al Poliției Legionare din strada Regina Maria nr. 140”⁷.

Dintr-un referat din 30 aprilie 1941 adresat de către ajutorul de comisar Tănăsescu, chestorului municipiului Ploiești, urmare a adresei nr.1995 din 24 aprilie 1941 a Serviciului de Siguranță al Inspectoratului General de Poliție Ținutul Bucegi, se arată că cercetările „în ceea ce privește asasinarea profesorului Nicolae Iorga se fac de către Cabinetul 2 Instrucție de pe lângă Tribunalul județului Prahova și se urmăresc în cauză indivizi Dacu Th., Iacobuță Ștefan, Codreanu Mihai, Carciumaru Gheorghe și Traian Boeru toți identificați autori ai acestui asasinat.”⁸.

Mai precizăm că adresa nr. 2548 S din 01 mai 1941 a Chesturii Poliției Ploiești - Biroul Siguranței către Inspectoratul General de Poliție București, se referă tot la cercetările efectuate de Cabinetul 2 Instrucție Tribunalul Prahova în cauza privind asasinarea profesorului Nicolae Iorga cu mențiunea că până la acea dată nu s-a efectuat nici o arestare iar materialul documentar referitor la această faptă a fost deja pus la dispoziția Cabinetului 2 Instrucție⁹.

Judecătorul de instrucție al Cabinetului 2 Tribunalul Prahova înaintează cu adresa nr. 2109 din 29 martie 1941 directorului general al Direcției Generale a Poliției, mandatele de arestare nr. 2074 și 2075, emise „în contrainculpaților

---

⁶ Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Fond Virgil Madgearu și alții, Dosar I 329733 , fila 57

⁷ Idem fila 251

⁸ Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Fond Traian Boeru, Dosar P 15440 vol .3, fila 253 și 254

⁹ Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Fond Traian Boeru, Dosar P 15440 vol .3, fila 257

dispăruți Tudor C. Dacu și Iacobuță Ștefan” cu rugămintea de a se dispune măsuri pentru prinderea și arestarea lor¹⁰.

După această dată, apare evidentă preocuparea guvernului mareșal Antonescu de a asigura tragerea la răspundere penală a celor vinovați de asasinarea profesorului Nicolae Iorga.

Astfel, a fost identificată o copie cu nr. J3781/10 februarie 1941 intitulată Ordine date de generalul Antonescu, în care se arăta că Ministerul de Interne prin Direcțiunea Generală a Poliției, Inspectoratul General al Jandarmeriei și Prefecturii de Județ să dispună urmărirea autorilor, complicilor, instigatorilor care s-au făcut vinovați de jafuri, abuzuri, samavolnicii și omoruri, săvârșite de la 06 septembrie 1940 până la acea dată pentru fapte ce nu au fost cercetate de justiție. Ministerul Justiției urmărea să dispună prin parchetele militare și civile, urmărirea și cercetarea tuturor infractorilor semnalati pentru care justiția nu fusese încă sesizată. La punctul 4 se cerea Direcțiunii Generale a Poliției să urmărească pe autorii asasinării profesorilor Nicolae Iorga și Virgil Madgearu și pe cei care au asasinat deținuții politici depuși la Jilava.¹¹

În baza acestui ordin, prin adresa nr. 6438 S din 1941a Direcțiunii generale a Poliției – Direcțiunea Poliție de Siguranță către toate Inspectoratele Regionale de Poliție din țară se solicita măsuri pentru urmărirea autorilor asasinării celor 2 profesori și a deținuților politici de la Jilava¹².

În sensul celor arătate menționez adresa nr.6368 din 05 februarie 1941 a Serviciului Special de Informații către Direcțiunea Generală a Poliției prin care se solicita ca „în interesul cercetărilor ordonate de Președinția Consiliului de Miniștri pentru descoperirea autorilor asasinării Profesorului N.Iorga” să se aprobe și dispune telegrafic punerea la dispoziția judecătorului de instrucție

---

¹⁰ Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Fond Iorga Nicolae și Boeru Traian – Dosar 13441, vol. 4, fila 177

¹¹ Idem, filele 116-117

¹² Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Fond Iorga Nicolae și Boeru Traian – Dosar 13441, vol. 4, fila 118

Eugen Georgescu, de la Cabinetul 2 a Tribunalului Prahova a comisarului șef Stârcea Gh. de la „Siguranța Ploiești”¹³.

Atitudinea fermă a conducătorului statului, generalul Antonescu, a fost sprijinită atât de conducerea Partidului Național Țărănesc cât și a Partidului Național Liberal; la rândul său familia profesorului Iorga intenționa să ceară judecarea celor vinovați de asasinarea istoricului.

Astfel, potrivit unui proiect de notă a Corpului Detectivilor – Grupa I-a, din 30 ianuarie 1941, o sursă catalogată ca serioasă, raporta că soția profesorului Nicolae Iorga va solicita generalului Ioan Antonescu măsuri în vederea descoperirii asasinilor acestuia și trimiterii lor în judecată¹⁴.

Un alt proiect de notă menționa că în data de 7 februarie oamenii politici Mihai Popovici, doctor Nicolae Lupu, Bebe Brătianu, Tancred Constantinescu, Djuvara, Gheorghe Fotino și doctor C. Angelescu, au propus domnului Dinu Brătianu din partea lui Iuliu Maniu, să ceară deschiderea procesului asasinilor lui Nicolae Iorga și Virgil Madgearu¹⁵.

Decizia lui Ion Antonescu de a acționa în sensul arătat este poate cel mai bine evidențiată prin ordinul dat de acesta de a se proceda la reținerea membrilor familiilor celor identificați până la acea dată ca posibili vinovați de asasinarea atât a profesorului Nicolae Iorga cât și a lui Madgearu.

Adresa 10627 din 28 februarie 1941 a Direcțiunii Poliției de Siguranță către Prefectura Poliției Capitalei, Inspectoratul General de Poliție București precum și nota din 28 februarie 1941 a Corpului Detectivilor, fac referire la acest ordin al generalului Ion Antonescu, ca prin orice mijloace, să se procedeze de urgență la arestarea membrilor familiilor asasinilor lui Virgil Madgearu și Nicolae Iorga, care apoi să fie predați Tribunalului Militar.¹⁶

---

¹³ Idem, fila 119

¹⁴ Idem, fila 115

¹⁵ Idem, fila 121

¹⁶ Idem, filele 125-127

La aceeași dată, a fost identificat un alt document neintitulat, neînregistrat și nesemnat, în care se menționează că din cercetările efectuate până în prezent coroborate cu declarațiile familiei Madgearu a rezultat că asasinii acestuia au fost Boeru Traian, Tucanu Ioan, Dacu Teodor, șoferul Iacobuță Ștefan, Cojocaru Ștefan, Popescu Coriolan; asasinii profesorului Iorga nu s-au identificat dar din cercetările întreprinse ar fi unii din cei de mai sus – Iacobuță, Boeru, Cojocaru, Dacu și Tase de la Ploiești¹⁷.

Într-un alt document intitulat Nota – de asasinii profesorului Nicole Iorga și Virgil Madgearu, sunt enumerate pentru prima dată 7 persoane, și anume:

1. Traian Boeru, inginer, fost director general al Cooperației, dispărut;
2. Dacu Teodor, avocat din Ploiești, dispărut de la 28 noiembrie 1940;
3. Tucanu Ion, din Focșani, student, fost secretar general al Cooperației, dispărut;
4. Cojocaru Ștefan, fost director în cadrul Cooperației, aflat în stare de arest la Ploiești;
5. Iacobuță Ștefan, originar din Iași, fost șofer la Cooperație, dispărut;
6. Cârciumarul Gheorghe, din Ploiești, fost șef al Poliției Regionale din oraș, dispărut;
7. Cojocaru Paul, din Ploiești, fost chestor legionar, arestat;

totodată se face referire și la membrii de familie ai celor 7, care au fost arestați¹⁸.

În executarea ordinului lui Antonescu, Chestura de Poliție Ploiești raporta situația membrilor de familie a celor 7, precizând că au fost arestați părinții lui Dacu Teodor, tatăl lui Cojocaru Ștefan, indicându-se și adresa din București a soției acestuia, precum și faptul că a fost arestată familia lui Paul Cojocaru cu

---

¹⁷ Idem, fila 128

¹⁸ Idem, fila 129

mențiunea că acesta din urmă nu are nici o legătură cu asasinatele profesorului Iorga și Madgearu¹⁹.

Nota de la 1 martie 1941, fără număr, a Corpului Detectivilor se referă însă numai la membrii familiilor lui Dacu Teodor, Boeru Traian, Cojocaru Ștefan, Tucan Ion și Iacobuță Ștefan, ca asasini ai lui Nicolae Iorga și Madgearu²⁰.

Direcțiunea Generală a Poliției – Corpul Detectivilor, prin adresa nr.11151 din 3 martie 1941, îi pune la dispoziția Parchetului Tribunalului Militar al Comandamentului Militar al Capitalei pe numiții Boeru Ion, Boeru Remus, Dacu Ion, Dacu Gheorghe și Cochiș Elena, pentru ca aceștia să fie cercetați și reținuți până la arestarea autorilor asasinatelor săvârșite; se confirmă primirea adresei și arestațiilor²¹.

Aceeași instituție, cu adresa nr. 11531 din 4 martie 1941, comunică Parchetului Tribunalului Militar al Comandamentului Militar al Capitalei că potrivit noilor dispoziții ale generalului Antonescu, cei arestați să fie puși în libertate.

Raportul Inspectoratului General al Jandarmeriei – Secția 3, nr. 44526 din 9 martie 1941, către Cabinetul Ministerului Afacerilor Interne, arăta că din cercetările întreprinse prin Parchetul Tribunalului Prahova și Legiunea de Jandarmi Prahova, „în legătură cu identificarea asasinilor profesorului Iorga, s-au stabilit că prin persoanele care au făcut parte din grupul criminalilor” sunt și următorii: Traian Boeru (care a fost văzut în ziua asasinatului în Ploiești, iar anterior săvârșirii faptei a avut o convorbire în acest scop într-un restaurant din București cu fostul prefect legionar al județului Prahova), Ștefan Cojocaru (fratele fostului chestor de poliție Cojocaru din Ploiești), Teodor Dacu, Ion Tucan, Iacobuță Ștefan (șoferul care a condus mașina cu asasinii la Sinaia) și Stoicescu Nicolae (fost ajutor al poliției legionare, identificat în mod sigur după

---

¹⁹ Idem, fila 131

²⁰ Idem, filele 132-133

²¹ Idem, fila 141

o fotografie care a fost înfățișată familiei Iorga), toți fiind dispăruți, cu excepția lui Ștefan Cojocaru, care a fost arestat la începutul lunii februarie 1940²².

Direcțiunea Generală a Poliției – Poliția de siguranță, prin telegrama cifrată nr. 14260 S din 23 martie 1941, dispune Inspectoratelor Generale de Poliție din întreaga țară, luarea imediată de măsuri pentru urmărirea, identificarea și arestarea celor 6 legionari menționați anterior despre care se precizează că au făcut parte din grupul asasinilor profesorului Nicolae Iorga²³.

Activitatea Serviciilor de Siguranță și Poliție a continuat în sensul depistării celor arătați, astfel Serviciul Poliției Sociale și al Informației din cadrul Prefecturii Poliției Capitalei, prin adresa 047988 din 20 martie 1941, semnaleză faptul că Traian Boeru „despre care se vorbește insistent, în cercurile legionare, că a ucis pe Iorga și Magiaru” trebuie căutat în regiunea Brașov unde a luat în exploatare niște păduri²⁴.

Mai multe Inspectorate Generale de Poliție precum Iași și Suceava, raportau către sfârșitul lunii martie că nu au identificat pe asasinii profesorului Nicolae Iorga.

Inspectoratul de Poliție al Regiunii de Poliție București informa Direcția Poliție de Siguranță din Direcțiunea Generală a Poliției că, potrivit semnalării Chesturii Poliției Ploiești, în ziua în care a avut loc răpirea și asasinarea profesorului Nicolae Iorga, Gh. St. Dinescu, fost primar legionar al orașului Văleni de Munte, împreună cu Victor Enăchescu, șef al sectorului legionar din Văleni de Munte, s-au deplasat la Sinaia cu automobilul cu nr 5004 B (sechestrat de primăria Văleni de Munte, de la fostul secretar al profesorului Iorga, Farcaș) și s-au prezentat la locuința istoricului, pentru a-i cere acestuia să semneze un act deja întocmit, prin care retroceda primăriei din localitate, un teren pe care-l avea în folosință Liga Culturală. La intrarea în curte au fost întâmpinați de soția

---

²² Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Fond Iorga Nicolae și Boeru Traian – Dosar 13441, vol. 4, filele 152 - 153

²³ Idem, filele 154 - 155

²⁴ Idem, fila 160

profesorului și fiica cea mică și după o discuție de aproximativ 20 de minute în care Enăchescu a scos un revolver și-l flutura în aer, ce-i doi au plecat. În jurul orelor 15.00, din aceeași zi, după ce au mâncat la un restaurant, au plecat din Sinaia spre Ploiești iar pe drum, printre mașinile care urcau spre munte, a fost una cu legionari pe care au recunoscut-o. Se precizează că această „chestiune” este cercetată de Cabinetul 2 Instrucție Ploiești²⁵.

În legătură cu această informație, Inspectoratul Regiunii de Poliție București a înainta cu nr. 1266 din 1 aprilie 1941 Direcției Poliției de Siguranță, o copie a raportului nr.103C/1941 a Comisariatului de Poliție Văleni de Munte, referitor la asasinarea istoricului cu precizarea că acest caz se află în cercetarea Cabinetului 1 Instrucție Ploiești (apreciem că ne aflăm în prezența unei greșeli de tehnoredactare).

În raport se arată că a doua zi după asasinarea profesorului Nicolae Iorga în orașul Văleni de Munte au venit două automobile, din care cel cu nr. 12200B a oprit în fața locuinței lui Gheorghe St. Dinescu coborând mai mulți legionari care au intrat în casă și au fost invitați la masă; șoferii i-au trimis să mănânce la o cârciumă din apropiere și unul din aceștia a scos din buzunar și a pus pe masă un revolver „spunând că acesta este revolverul cu care a asasinat pe Iorga”. La punctul 2 se transmitea informația ofertă de colonel Tacit, proprietarul unei drogherii din Ploiești, care în timp ce se afla la o bodegă împreună cu prietenul său Gogu Mihăilescu, fost deputat, a auzit la o altă masă, discuții despre asasinarea istoricului spunându-se chiar și cine au fost acele persoane. Se arată că între șoferii care au fost la Sinaia, cu ocazia asasinatului se afla și un anume Iocobuț. La punctul 3 se preciza că mai mulți legionari, printre care și Teodor Dacu, s-ar afla ascunși la o anume doamnă Reinhart din Ploiești a cărei adresă

---

²⁵ Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Fond Iorga Nicolae și Boeru Traian – Dosar 13441, vol. 4, fila 171

nu a fost identificată. O copie a raportului a fost trimisă și Tribunalului Militar al Comandamentului Militar al Capitalei²⁶.

Din extrasele efectuate de către organele de siguranță din ziarele vremii respective (Timpul din 10 februarie 1941 și Acțiunea din 5 februarie 1941), a rezultat că la un moment dat cercetările în legătură cu asasinarea profesorului Iorga ar fi fost preluate de Cabinetul 5 Instrucție de pe lângă Tribunalul Ilfov, procedându-se, cel mai posibil, la o reunire a cauzelor privind asasinarea istoricului cu asasinarea profesorului Madgearu²⁷.

Potrivit adresei nr. 69284 din 10 iunie 1941 a primului procuror al Tribunalului Ilfov către primul procuror al Tribunalului Militar al Comandamentului Militar al Capitalei, se înaintează acestei din urmă instanțe dosarul 263/1940 la care a fost atașat și dosarul 293/1940 al Cabinetului 2 Instrucție Prahova împreună cu ordonanța de sesizare din 06 iunie 1941 a Cabinetului 3 Instrucție Tribunalul Ilfov, împreună cu mai multe corpuri delictive (un fanion de postav verde cu emblema Mișcării Legionare, două perechi mănuși de piele bărbățești, un toc de revolver din piele maro, un glonț tras, un plic cu tuburile de cartușe trase, nouă fotografii diferite, una legătură cu nouă tuburi cartușe, un plic cu note informative ale siguranței statului și un biblioraft cuprinzând procesele verbale ale Comitetului de conducere din Institutul Național al Cooperăției). Totodată se aduce la cunoștință faptul că inculpatul Ștefan Cojocaru se află „deținut” în Penitenciarul Văcărești în baza mandatului de arestare 536/1941 emis de Cabinetul 3 Instrucție Ilfov²⁸.

---

²⁶ Consiliul Național pentru Studiarea Arhivelor Securității, Fond Iorga Nicolae și Boeru Traian – Dosar 13441, vol. 4, filele 172-174

²⁷ Consiliul Național pentru Studiarea Arhivelor Securității, Fond Iorga Nicolae și Boeru Traian – Dosar 13441, vol. 3, filele 329-331

²⁸ Consiliul Național pentru Studiarea Arhivelor Securității, Fond Traian Boeru, Dosar P 15440 vol .1, filele 9-10

CAPITOLUL III. ASPECTE DE NOUȚATE ÎN LEGĂTURĂ CU ASASINAREA PROFESORULUI NICOLAE IORGA

Din lucrările consultate am constatat că nu se poate vorbi de o dată a declanșării conflictului dintre istoric și cel care se intitulase căpitanul mișcării legionare, fiind vorba de un proces care a durat în timp, cu un moment cheie, proces amplificat de personalitățile celor doi, mai ales a savantului, Nicolae Iorga având conflicte de idei cu multe dintre personalitățile epocii.

După instaurarea regimului dictatură regală Carol al II-lea și Armand Călinescu au căutat să găsească un pretext pentru a anihila pe Codreanu care se bucura de o popularitate deosebită în rândul românilor.

ASPECTE NECLARIFICATE ÎN URMA PROCESULUI DESFĂȘURAT LA CURTEA MARȚIALĂ A COMANDAMENTULUI MILITAR A CAPITALEI

Examinând documentele mai sus prezentate se observă că procesul desfășurat la Curtea Marțială a Comandamentului Militar al Capitalei deși a răspuns cerințelor momentului în sensul stabilirii unui adevăr juridic privind asasinatele comise în perioada 26- 28 noiembrie 1940, și implicit în ceea ce privește asasinarea profesorului Nicolae Iorga nu a reușit să clarifice împrejurările și să stabilească toate circumstanțele referitoare la această faptă.

Nu s-au putut stabili cu certitudine toți participanții la ridicarea profesorului de la vila sa de la Sinaia, traseul exact urmat de grupul de legionari de la acel moment și până când savantul a fost împușcat pe raza localității Strejnic.

Deși achitarea lui Ștefan Cojocaru o apreciem ca fiind corectă din punctul de vedere al normelor procedurii penale de la acea vreme ea reprezintă

consecința unor insuficiente administrări a probelor în timpul anchetei și nu urmarea că acesta nu a participat la asasinarea istoricului.

Stabilirea inițial a grupului de bănuți și ulterior a celor acuzați de asasinarea profesorului Iorga prin translatarea vinovăției asupra celor identificați ca fiind grupul de legionari care l-au ridicat și împușcat pe profesorul Madgearu în pădurea Snagov a creat premisele achitării lui Ștefan Cojocaru.

Este corect însă a se preciza că inițial ancheta în ambele cazuri de omor s-a desfășurat în primele două luni în condițiile în care la conducerea țării și mai ales a ministerului de interne și poliției se aflau reprezentanții mișcării legionare ori era evident din momentul descoperirii cadavrelor celor doi profesori că cei cărora le era utilă dispariția acestora se găseau în rândurile mișcării legionare. Din acest punct de vedere este de apreciat profesionalismul celor care au investigat asasinarea profesorului Nicolae Iorga, cât și a lui Virgil Madgearu în această primă perioadă.

O dificultate a anchetei a fost și lipsa principalilor acuzați cât și a altor martori cheie din rândul mișcării legionare, care fugiseră din România după înfrângerea rebeliunii legionare din 21- 23 ianuarie 1941.

Rămâne neexplicat și faptul că inițial în notele și adresele organelor de siguranță și de poliție au apărut și numele altor persoane în legătură cu asasinarea profesorului Nicolae Iorga, cum ar fi cea al lui Cârциumaru Gheorghe din Ploiești, fost șef al poliției legionare (a se vedea nota de asasinii profesorilor Nicolae Iorga și Birgil Madgearu din 01 martie 1941 la care ne-am mai referit²⁹) sau Stoicescu Nicolae, fost ajutor al poliției legionare din Ploiești (care apare menționat în Raportul Inspectoratului General al Jandarmeriei – Secția III, nr. 44526 din 9 martie 1941, către Cabinetul Ministerului Afacerilor Interne ca fiind identificat în mod sigur după o fotografie care a fost înfățișată familiei

---

²⁹ Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității fond Iorga Nicolae, Boeru Traian, dosar D 13441 vol. 4, fila 129

Iorga³⁰. Același Stoicescu Nicolae apare și în telegrama cifrată nr. 14260. S din 23 martie 1941, a Direcțiunii Poliției de Siguranță către Inspectoratele Regionale de Poliție din întreaga țară, ca fiind cel de-al șaselea membru al grupului de legionari care l-au asasinat pe profesorul Nicolae Iorga³¹.

De asemenea nu a fost clarificată informația dată de Chestura Poliției Ploiești care apare în adresa nr. 1161 din 29 martie 1941 a Inspectoratului Regional al Poliției Bucegi către Direcțiunea Generală a Poliției - Direcția Poliției de Siguranță potrivit căreia în ziua în care a avut loc răpirea și asasinarea istoricului primarul legionar Gheorghe St. Dinescu al orașului Vălenii de Munte împreună cu Victor Enăchescu originar din comuna Teișani, județul Prahova s-au deplasat la locuința din Sinaia a profesorului Iorga pentru a-i cere acestuia să semneze un act deja întocmit prin care acesta retroceda primăriei din localitate un teren (pe care această instituție îl cedase cu ceva timp în urmă Ligii culturale)

CAPITOLUL IV. MANIFESTĂRILE ANARHICE - ELEMENTE DE DESTABILIZARE A STATULUI ÎN LIPSA REACȚIEI FERME A SISTEMULUI DE ORDINE PUBLICĂ

DISFUNCȚIONALITĂȚI ÎN FUNCȚIONAREA SISTEMULUI DE ORDINE PUBLICĂ CARE AU FACILITAT ASASINAREA PROFESORULUI NICOLAE IORGA

Din analiza materialului documentar pe baza căruia am încercat să reconstitui asasinarea profesorului Nicolae Iorga, cât și modul în care au acționat instituțiile statului din acea vreme, a rezultat un cumul de disfuncții în funcționarea sistemelor de forță ale statului.

---

³⁰ Idem, filele 152

³¹ Idem, filele 154-155

Astfel, în ceea ce privește organele Ministerului de Interne, acestea au reacționat cu întârziere în luarea unor măsuri atât de împiedicare a ridicării istoricului de la locuința sa, cât și în ceea ce privește depistarea autoturismului în care se afla acesta și legionarii care urmau să-l împuște în zona localității Strejnic, județul Prahova.

Barajele efectuate la barierele de intrare în Ploiești, corespunzând actualelor filtre de circulație, nu au condus la oprirea autovehiculului; este posibil ca tocmai această operațiune polițienească să fi determinat echipa de legionari să-l asasineze cu câteva ceasuri mai devreme pe marele istoric. Cert este că operațiunea polițienească nu a fost încununată de succes.

De asemenea, după cum rezultă și din declarația dată în 1963 de către Cazacu Anica, menajera de la vila familiei Iorga, telefoanele fiicei profesorului la poliția din Sinaia nu au avut nici un rezultat.

În această ecuație nu trebuie însă evitată răspunderea factorului politic, deoarece la sfârșitul lunii noiembrie 1940, conducerea chesturii și a birourilor de poliție era asigurată de membri sau simpatizanți ai mișcării legionare, atitudinea acestora putând fi considerată, în cel mai favorabil caz, ca pasivă.

De altfel, este posibil ca mai ales în urma asasinatelor profesorului Nicolae Iorga și a lui Virgil Madgearu, corelată bineînțeles cu tentativa legionarilor de a asasina și alți oameni politici (Constantin Argetoianu, Mihai Ghelmegeanu, Gheorghe Tătărăscu) salvați în extremis de către intervenția secretarului de stat de la interne Alexandu Rioșanu, să-l fi determinat pe generalul Ioan Antonescu să conștientizeze vulnerabilitatea structurilor de ordine publică ale statului al cărui conducător era, și având în vedere caracterul său și înclinația sa către ordine, să-i fi determinat acțiunile ce au urmat finalizate prin înlăturarea mișcării legionare de la putere.

DISFUNCȚIONALITĂȚI ÎN FUNCȚIONAREA SISTEMULUI DE INFORMAȚII CARE AU FACILITAT ASASINAREA PROFESORULUI NICOLAE IORGA

Având în vedere lipsa surselor documentare privind activitatea Serviciului Special de Informații, în stadiul actual al cercetării întreprinse, este greu de efectuat o analiză obiectivă asupra eventualelor disfuncționalități în activitatea acestei instituții.

În lipsa unor documente din care să se poată determina cu certitudine nivelul la care Serviciului Special de Informații, a cărei conducere fusese înlăturată după evenimentele din 3-6 septembrie 1940 (șeful istoric al acestei structuri, Mihai Moruzov, numărându-se printre oamenii politici care au sfârșit asasinați în închisoarea de la Jilava în noaptea de 26-27 noiembrie 1940), avea posibilitatea să obțină informații din diversele organizații ale mișcării legionare, este greu de emis o judecată prin care să se afirme că instituția în cauză trebuia să aibă la cunoștință despre intenția legionarilor de a-l asasina pe marele istoric.

De altfel, în istoria universală există numeroase exemple de atentate organizate chiar împotriva unor șefi de stat, care nu au putut fi prevenite de către structurile de informații și securitate, cu toate eforturile acestora.

Cel mai apropiat exemplu fiind atentatul îndreptat împotriva lui Adolf Hitler din 20 iulie 1944, în urma căruia conducătorul Germaniei naziste a scăpat cu viață dintr-o întâmplare, acțiune de care diversele servicii de siguranță ale celui de al III-lea Reich, cunoscute prin eficiența și meticulozitatea lor, nu au avut cunoștință.

În cazul de față, ne-am aflat în prezența unei acțiuni organizate de către un grup complotist structurat, ceea ce ar fi trebuit să faciliteze o penetrare informativă, pe când, în ceea ce privește asasinarea profesorului Nicolae Iorga, acțiunea echipei lui Traian Boeru a fost aproape spontană, elementul declanșator

fiind vestea despre împușcarea politicianilor apropiați lui Carol al II-lea care erau încarcerati în închisoarea de la Jilava.

Întotdeauna cel mai dificil a fost pentru un sistem de informații, depistarea și oprirea atentatorului solitar, acționând sub imperiul unei motivații ideologice sau religioase (a se vedea asasinatele comise împotriva lui Serghei Kirov în 1934, Matahna Gandhi în 1947, Olof Palme în 1986, chiar și a lui Barbu Catargi din 1862 sau Jean-Paul Marat din 1793).

CONCLUZII

În urma cercetărilor efectuate cu privire la tema prezentei lucrări, consider că s-au putut stabili mai multe concluzii care aduc o clarificare a celor petrecute în după-amiaza zilei de 27 noiembrie 1940, pe raza județului Prahova.

Profesorul Nicolae Iorga a fost ridicat de la vila sa din Sinaia, din inițiativa lui Traian Boeru de către un grup de legionari format din Ștefan Cojocaru, Ștefan Iacobuță, Teodor Dacu, Ioan Tucan, Teodor Schweininger, Traian Iorga, îndrumați de Bozdoc Ion de la organizația legionară din Sinaia, în după-amiaza zilei de 27 noiembrie 1940, în jurul orelor 17.30.

În vilă se aflau prezente soția savantului, Ecaterina Iorga, și menajera familiei, Cazacu Anica, care au discutat cu membrii grupului de legionari. De asemenea, o parte din aceștia au fost observați și de către fiica profesorului, Alina Iorga, cea care plecând la plimbare cu câinele său, a lăsat neasigurată ușa de la intrarea principală a vilei, pe care au pătruns aceștia.

Acesta a fost transportat cu autoturismul aparținând Institutului Național al Cooperăției, condus de Ștefan Iacobuță, intenționându-se aducerea sa la București, dar, ca urmare a măsurilor polițienești luate de chestura din Ploiești, în scopul controlării accesului în oraș, istoricul a fost împușcat la marginea localității Strejnic, pe timp de noapte, în împrejurările descrise în actele procesului desfășurat în iunie – iulie 1941, la Curtea Marțială a Comandamentului Militar a Capitalei.

Asasinarea sa a fost favorizată de vulnerabilitățile existente în cadrul sistemului de ordine publică și siguranță națională, atât preexistente instaurării statului național legionar, cât și ca urmare a accederii la putere a mișcării legionare, pe fondul situației în care se afla România după cedările teritoriale,

cât și a contextului internațional existent, disfuncționalității pe care le-am prezentat în subcapitolele 4.1 și 4.2.

De asemenea, judecarea procesului prin care s-a urmărit tragerea la răspundere penală a celor vinovați de această faptă, a avut de suferit din motivele prezentate în subcapitolul 4.3.

Este unul din puținele cazuri din istoria judiciară a României, în care ancheta a fost reluată după mai bine de 23 de ani, datele obținute prezentând o importanță deosebită în conturarea cât mai exactă a stării de fapt.

Deși scopul anchetei organelor de securitate, urmărirea atragerea opiniei publice interne și externe asupra conducerii mișcării legionare din 1940, rezultatul nu a fost cel vizat.

S-a stabilit că Horia Sima și apropiații acestuia, Victor Biriș, Ilie Nicolescu și alții, nu au instigat și ordonat asasinarea istoricului.

De asemenea, nu s-a stabilit implicarea agenților serviciilor unei puteri străine în săvârșirea asasinatului, contrar aserțiunilor promovate de diverse persoane, în spațiul virtual; nu am identificat nici un document până în prezent, prin care să se confirme implicarea Germaniei naziste în dispariția istoricului; cu atât mai mult în ceea ce privește Uniunea Sovietică.

Uciderea lui Nicolae Iorga a fost rezultatul acțiunii personale a comandantului legionar Traian Boeru și a grupului său, favorizată de propaganda mișcării legionare privind vinovăția profesorului în condamnarea și implicit asasinarea lui Corneliu Zelea Codreanu, ceea ce potrivit credinței legionare trebuia pedepsită prin sânge.

Această concluzie ridică problema anarhiei existente în mișcarea legionară, doar parțial explicabilă prin condițiile accederii la putere a unei formațiuni politice, aflate de mai bine de doi ani în clandestinitate, și structurată astfel încât să reziste acțiunilor represive ale organelor de ordine ale statului.

Starea de anarhie se explică și prin intrarea în mișcarea legionară a unui mare număr de persoane care urmăreau doar interesul propriu, trăsătură

caracteristică pentru formațiunile politice care ajungeau la putere în acea perioadă.

De altfel, imposibilitatea conducerii mișcării legionare de a asigura stabilitatea și climatul de ordine, la care conducătorul statului Ion Antonescu aspira, prin educația sa de militar, a constituit unul din principalele motive ale despărțirii dintre general și legionari.

Urmare a îndelungatei sale cariere de militar, Ion Antonescu puna la temelia construcției statului, printre alte noțiuni, și pe cea de ordine, fiind inflexibil la adresa stării de dezordine și indisciplină, pe care legionarii o aduseseră în țară după septembrie 1940.

Această problemă este și cea care aduce actualitate temei lucrării, deoarece situațiile anarhice nu sunt un dat al unei anumite perioade istorice, ele apărând ori de câte ori sunt întrunite condițiile care le pot determina existența.

Pentru evitarea unei astfel de situații este necesară o conduită responsabilă din partea tuturor participanților la viața politică a unui organism statal, care să nu favorizeze atitudinile agresive, belicoase, comportamentul tip „junglă”, atât în plan ideatic, cât și fizic.

Pe de altă parte, instituțiile statului trebuie ancorate într-un sistem legislativ bine structurat, care să le permită o funcționare normală și fermă, independent de schimbările politice.

Totodată, este necesară o corectă politică de resurse umane, care să evite apariția în structurile de forță ale statului, a persoanelor necorespunzătoare, sau a celor atașate diverselor idei politice sau religioase.

Răspunsul sistemului de ordine publică la provocările diverselor grupuri, constituite ad-hoc, pe principii cvasimilitare, și ideologice, trebuie să fie ferm, rapid, eficient, toate acestea în limitele legale.

Tolerarea unor astfel de organizații, chiar și fără a fi înarmate, conduc în mod inevitabil, la crearea premiselor unei stări de anarhie și dezordine, la disoluția statului, putându-se ajunge la forme de gherilă urbană și război civil (în

acest sens, evenimentele din 21 -23 ianuarie 1941, intrate în mod impropriu în limbajul comun ca „rebeliunea legionară”, au constituit, în realitate, o formă de conflict civil armat, desfășurat în principalele centre ale statului român, între armata statului și o parte a structurilor de ordine publică, și formațiunea politică aflată la conducerea statului, nu întâmplător legionarii susținând teza loviturii de stat a lui Ioan Antonescu).

Acest lucru presupune existența unei voințe politice capabilă să asigure funcționarea pe criteriile mai sus enunțate, și în condițiile descrise, a sistemelor de forță ale statului.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

A. Documente:

- **Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității**,
Fond Boeru Traian (Dosare I 310611 – 2 volume, I 310612 - 3 volume,
P15440 - 4 volume, P50598)

Fond Dacu Teodor (Dosare I 310613 – SIE 21895)

Fond Iorga Nicolae – Boeru Traian (Dosar D 13441- 5
volume)

Fond Biris Victor (Dosar I 310004 – 4 volume, P 50417 –
7 volume, SIE 22408)

Fond Madgearu Virgil și alții (I 329733)

Fond Cojocaru Stefan (I 260194 – 5 volume, I 260195 – 2
volume, P 15441- 2 volume, P 15444, P 15445 – 4 volume, SIE 6787)

Fond Tucan Ioan (SIE 10706, I 379998 – 3 volume)

Fond Sima Horia si altii (P 10618 – 76 volume)

Fond Iacobuta Stefan (SIE 254, SIE 3936, I 375996, I
375997 – 2 volume)

- **Direcția Județeană Prahova a Arhivelor Naționale**, Fond
Inspectoratul Județean Prahova al Ministerului de Interne

B. Lucrări generale și speciale

- **A. Simion** *Regimul politic din români în perioada sept.
1940- ian. 1941*, Ed. Dacia Cluj – Napoca 1976

- **Alex Mihai Stoienescu**, *Istoria loviturilor de stat în România* vol. II, *Eșecul democrației române*, Ed. Rao, București, 2001
- **Aron Petric și colectiv**, *Istoria României între anii 1918 – 1981*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1981
- **Barbu B. Berceanu**, *Istoria constituțională a României în context internațional*, Ed. Rosetti, București, 2003
- **C. Troncotă**, *România și frontul secret*, Ed. Elion București, 2008
- **C. Neagu, D. Marinescu**, *Fapte din umbre vol.III*, Ed. Politică, București, 1999
- **Colectiv**, *Istoria dreptului Românesc* vol. II, Partea a doua, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1987
- **Gheorghe Cosneanu**, *Magistratura militară, trecut, prezent și viitor*, Editura Centrului Tehnic Editorial al Armatei, București, 2013
- **Ilarion Țiu**, „*Mișcarea legionară după Corneliu Codreanu. Regimul Antonescu (ianuarie 1941 - august 1944)*”, vol. II, *Regimul Antonescu (ianuarie 1941 - august 1944)*, Editura Vremea București, 2007
- **Ilarion Țiu**, „*Istoria mișcării legionare 1944-1968*”, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2012
- **Ioan Căpreanu**, *Istoria partidelor românești*, Ed. Tipo Moldova, Iași, 2002
- **Ioan Scurtu și Gheorghe Buyatu**, *Istoria românilor în secolul XX*, Ed. Paideia, București, 1999
- **Ioan Scurtu**, *Viața politică din România 1918 -1944*, Ed. Albatros, București, 1982
- **Ioan Scurtu**, *Istoria României în anii 1918 – 1940*, Ed. Didactică și Pedagogică R.A., București, 1996

- **Ioan Stanomir**, *Libertate, lege și drept*, Ed. Polirom, București, 2005
- **Ioan Stanomir**, *Libertate , lege și drept*, Ed. Polirom, București, 2005
- **Ion Agrigoroaiei, Gheorghe Calcan**, *România interbelică, economie, administrație, apărare*, Ed. U.P.G. Ploiești, 2008
- **Ion Coja**, *Marele manipulator și asasinarea lui Culianu , Ceaușescu, Iorga*, Ed. Miracol, București, 1999
- **Lazăr Cârjan**, *Istoria Poliției Române de la origini până la 1949*, Ed. Vestala, București, 2000
- **Mihai Pelin**, *Un veac de spionaj, contraspionaj și poliție politică* Ed. Elion, București, 2003
- **Mircea Mușat și Ion Ardeleanu**, *România după Marea Unire*, vol. II partea a I-a 1918 -1933, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1986 și vol. II partea a II-a, nov. 1933 – sept. 1940, aceeași editură, 1988
- **Nicholas M. Nagy-Talavera**, *N. Iorga o biografie*, Editura Institutului European, Iași, 1999
- **Paul Gogeanu**, *Istoria dreptului românesc* T.U.B. București, 1985
- **Paule Ștefănescu**, *Asasinate politice în istoria României* Ed. Vestala, București, 2001
- **Petre Țurlea**, *Ion Antonescu între extrema dreaptă și extrema stângă*, Ed. Semne, București, 2009
- **Prof.col. (r.) V. Bobocescu**, *Istoria Poliției Române*, Ed. Ministerului de interne, 2000
- **Prof. univ. dr. Costică Voicu , prof. univ.dr. Anghel Andreescu și alții**, *Siguranța națională și Ordinea Publică 1859-2000*, București, Ed. Artprint, 2002

- **Ștefan Palaghiță**, *Garda de Fier spre reînvierea României*, Ed. Roza Vânturilor, București, 1993
- **Vasile Popa și Adrian Bejan**, *Instituții politice și juridice românești*, Ed. Allbeck, București 1998
- **Vasile Popa și Adrian Bejan**, *Instituții politice și juridice românești*, Ed. Allbeck, București, 1998
- **Viorel Siserman**, *Justiția militară în România, tradiție și actualitate*, Editura Militară, București, 2004

C. Culegeri de documente si editii ingrijite

Radiografia dreptei românești, volum întocmit de Gheorghe Buzatu, Corneliu Ciucanu și Cristian Sandache, Editura FF PRESS, București, 1996

Ideologie și formațiuni de dreapta în România, vol. VI, 1940-1941, volum îngrijit de Ioan Scurtu, Corneliu Beldiman și alții, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2007

Procesul lui Ion Antonescu, Ediție de Ioana Cracă, Editura Eminescu, București, 1995

Asasinatele de la Jilava ..., Snagov și Strejnicul, 26-27 noiembrie 1940, scoasă de Comandamentul Militar al Capitalei, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Centrală, București, 1941

Asasinatele de la Jilava ..., Snagov și Strejnicul, 26-27 noiembrie 1940, ediția a II-a, Editura Scripta, București, 1992

Nicolae Iorga, „*Ultimele*”, ediție și comentariu introductiv de Stelian Neagoe, Editura Scrisul românesc, Craiova, 1978

Radu C. Rosetti, *Pagini de jurnal*. Ediție îngrijită de Cristian Popișteanu și alții, Editura Adevărul, București 1993

Stelian Neagoe – *Triumful rațiunii împotriva violenței*,
Editura Junimea, Iași

Petre Țurlea, Nicolae Iorga la Vălenii de Munte,
București, 2008

**Petre Țurlea, Nicolae Iorga. Între dictatura regală și
dictatura legionară,** Editura Enciclopedică, 2001

Lindsay Porter, *Asasinatul, o istorie a crimei politice*,
Editura Art, București, 2010

- **Andreas Hillgruber *Hitler Regele Carol și Mareșalul
Antonescu*** Editura Humanitas, 1994

- **Francisco Vega, *Istoria Gărzii de Fier, Mistica
ultranationalismului*,** Editura Humanitas, Bucuresti, 1993

- ***Arhivele securității*,** Colecție Editura Nemira, București,
2004